

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Allegorije.

Když tvořil bůh a stvořil umění,
tu přišla hudba hořkou se zlobou,
a počla s vášní mluvit, s žalobou:
„O bože, utiš moje kvílení!
Proč jsi v můj kalich všechnu hořkost slil?
tak mnoho hořkosti! tak malá nádobka!
Toť jinak Básnictví jsi obmyslil —
jsem vedlé něho sprostá chudobka!
Básnictví vložil's lidstvu do kolébky,
Básnictví vzrůstá s každým člověkem
a jako podlé skal mech měkký, hebký,
tak vzrůst svůj řídí podlé lidské lebky,
vždy okamžiku jesti přiměřené
a vždy se v lásce znovu utuží.
Mně splácí lidstvo jenom nevděkem
a staví Básnictví mne v podruží.
Když posílám své děti opeřené,
jen někdy člověk zlý a nadutý
je přijímá, však jindy mrzutý
je odmrštuje a v svém zlolání
zas od sebe v svět šířý zahání.
Nežádám více lásky pro sebe,
vsak pomstu, pomstu žádám od tebe!“
„Nuž budiž!“ — odpověděl se smíchem bůh.
„Jdi spokojena, navštiv lidi zase,
necht' v příhodném neb nepříhodném čase —
vždy odevřen ti má být lidí sluch!
Hned k pláči, k smíchu hned je donutíš,
hned rozraduješ, hned zas rozsmutíš,
a můžeš pomstu svou v tom vyhledávat,
že, když tvá bujnost nejvíc toho ztropí,
předc' hříčka člověk nikdy nepochopí,
co může jím tak podivně zahrávat!“
A od těch dob je hudba povždy lživá
a tím se posměchem teď lidem mstívá:
při těchže zvucích, při nichž Evropan
roztoužením a bolem hoře pláče,
že radostí až dětinskou zas skáče
Falklandských smutných ledů truchlý pán!...

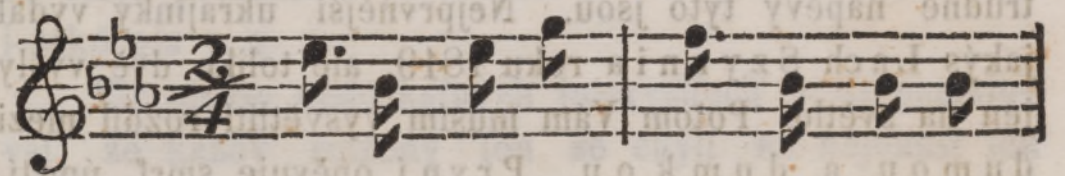
Jan Neruda.

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává *Adolf Pozděna.*

(Pokračování.)

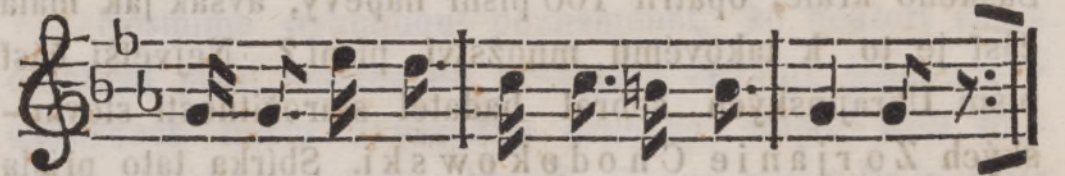
Jiný v modulaci a rytmu od předešlého se lišící
krásný příklad Ukrajinky je tento:

Chodžu nudžu po nad be-reh,

tia-žeň-ko wzdy - cha - ju, bidnaž moja

ho-ło-wo-ka szo do-li ne-ma-ju.

Nápěv týž počíná v Es-dur a první větu končí v G-dur. Je to už uchýlka od pravidel hudebních; neboť první věta nemá nikdy modulaci předevzítí, a moduluje-li se, má se jíti do dominanty (Hes), nikoliv ale do hořejší medianty. V tomto případě nesmí se vzítí první věta vlastně jen za větu, považovati dlužno ji za periodu, neb se s čtvrtým taktém končí první díl. Je to nápěv dle prvního vzoru písní, jen že modulací od zákonů těchto se odchyluje. — Jděme dále! — Druhý díl počíná v c-moll a končí dominantou tvrdou. Kdyby byl druhý díl sám pro sebe, byl by velmi pravidelně sestaven; neboť v tonice by počal, a v dominantě ukončil. Porovnáme-li čtvrtý takt prvního dílu, je poslední nota citlivý tón, který nás na C vede. Porovnejme ale počátek písně s koncem 1. dílu a s počátkem a koncem druhého dílu, nalezneme, že nápěv

počíná na tónice a první díl končí v hořejší mediantě, ale ne zúplna; nápěv zůstane na třetím stupni t. j. na terzii od G-dur státi. Počal by nápěv v tónice C-moll a končil by na terzii od G-dur, byl by to tedy polo-
 závěrek nedokonalý.

Že ale končí na harmonii vyšší medianty a na terzii státi zůstane, dlužno nazvati ukončení toto nedokonalým mediantním závěrkem. Porovnáme-li druhý díl s prvním, spatříme, že začne od tóniny z nižší medianty, což se častěji naskytuje; přibere-li ale poslední takt prvního dílu, nalezneme tu něco neobyčejného. První díl končí na vyšší mediantě a přejde na nižší t. j. o pět stupňů dolů, neb o čtyry nahoru. Nápěv končí v nedokonalém mediantním závěrku. Známe též několik českých národních písní, které končí také buď na vyšší neb nižší mediantě. Z těchto několika nápěvů můžete posouditi, jak nápěvy kozácké a ukrajinské sestaveny jsou. Ještě nutno mi podotknouti, že všechny ukrajinky (dumky) se velmi pozvolna a cituplně zpívati musí. V každou notu téhož nápěvu se musí veškeren cit vložit a napotom každý pozná, jak krásné a spolu trudné nápěvy tyto jsou. Nejprvnější ukrajinky vydal jakýs Lach Szyrnia roku 1819, ale toliko dvě vyšly jen na světlo. Potom Vám musím vysvětliti rozdíl mezi dumou a dumkou. První opěvuje smrt, úmrtí, druhá dumání. Po Lachu Szyrniu sbíral v Rusích kníže Certeveť písně ruské a maloruské.

V Haliči a v Polsku sebral napotom Václav z Olesku písně národní, které ve Lvově r. 1833 vyšly. Je jich 1496. Karel Lipinski, nynější komorní houslista Saského krále, opatřil 160 písní nápěvy, avšak jak malá část je to k takovému množství písní? Největší část písní Ukrajinských sebral badatel starožitností slovan-
 ských Zorjanie Chodokowski. Sbírká tato přišla po smrti jeho do rukou p. Maximoviče, který r. 1827 vydal písně Ukrajinské. Podporován jsa napotom učenými Rusy přivedl sbírku písní Ukrajinských na neslýchaný velký počet totiž na půl třetího tisíce, které na 4 díly rozdělil. První díl zaujímá písně kozácké a dumky Ukrajinské, druhý díl písně ženců, třetí díl písně veselé a taneční a čtvrtý díl písně obřadní, jež r. 1834 na světlo vydány jsou.

Kdo tuto sbírku má, může teprv o poesii Ukrajincův souditi a jen panu P. Maximoviči máme co děkovati, že nám v plném světle okázal, co jsme dříve jen v temnu a v mlhách tušili.

(Pokračování.)

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Každý velký intervall jest o půl tónu větší, nežli malý, zúžíme-li tedy prostor velkého intervalla nebo rozšíříme-li prostor malého interv. o půltónu, obdržíme v prvním případě z velkého malý, v druhém případě ale z malého velký intervall. Proměna velkého intervallu v malý může se státi buďto snížením vrchního tónu o půltónu

des es f ges as hes

c c c c c c

nebo povýšením zpodního tónu o půltónu

d e f g a h

cis cis c cis cis cis,

v obou případech nacházíme v jedné i druhé řadě samé malé intervally.

Z malého intervalla utvoříme sobě velký, povýšíme-li vrchní tón neb snížíme-li zpodní tón o půltónu, na př. f-c jest kvarta malá, fis-c neb f-ces jest kvarta velká, f-h jest malá kvinta fis-h neb f-hes bude kvinta velká atd.

Posuvne-li se vrchní tón intervallu o půltónu výše neb zpodní o půltónu níže, stane se z velkého intervallu zvětšený na př. d-c jest sekunda velká, dis-c neb d-ces jest sekunda zvětšená, e-c jest terce velká, cis-c neb e-ces zvětšená, g-c jest kvinta velká, gis-c, g-ces zvětšená nebo a-c jest sexta velká, ais-c, a-ces jsou sexty zvětšené.

Zmenšený intervall se obyčejně tvoří z malého intervallu buďto povýšením dolního tónu neb snížením vrchního půltónu; na př. es-c jest malá terce, es-cis nebo eses-c jest zmenšená, c-g jest kvarta malá c-gis nebo ces-g zmenšená, hes-c jest malá septima, hes-cis nebo heses-c jest zmenšená.*)

Měl-li by se z velkého intervallu stát zmenšený, musí se mezera jeho o celý tón zúžit, na př. e-c jest velká terce, es-cis, eces-c, e-ciscis jsou zvětšené terce.**)

*) Nebo kdo by chtěl vědět zmenšenou kvintu, potřeba jen u malé kvinty, ku př. as-d zpodní tón o půltónu povýšit, as-dis a nebo vrchní o půltónu snížit asas.

**) Ustanoviti intervall podle počtu celých a půltónů, jest sice způsob důkladný ale velmi zdlouhavý, mnoho času a cvičení jest potřebí nežli si účeň uáležitý přehled a hbitost u vyhledání intervallů osvojí. Neostane však předce bez užitku, jestli tento způsob několika příklady objasníme.

Velká sekunda c d obnáší 1 celý tón; malá c-des půl tónu, zvětšená c-dis 1½ tónu.

Po tomto vysvětlení zabývá se žák úlohami tím způsobem aby z velkých intervallů vytvořil pomocí posuvky intervally; malé, zmenšené, zvětšené nebo z malých intervally velké a to nejenom vrchním tónem nýbrž i také zmenšováním spodního tónu.

Dovede-li žák udělati všechny druhy sekund, terc, kvart atd., nastane mu nyní velmi užitečné a mnohostranné cvičení nejenom v poznání intervallů zvláště doškálních ale také v utužení se v tóninách. Ukládá se mu, aby vyhledal sekundu, terci, kvartu atd. a to nejenom o d prvního stupně ale i také od druhého, třetího atd., zkrátka od každého stupně tvrdé i měkké škály. —

K tomu cíli napíše sobě na nejzpodnější linii škálu, druhá řada nad škálou bude obsahovat sekundy, třetí terce atd., jak následující příklad jenom písmeuami ukazuje.

Septima	h c d e f g a	t. j. tolik: začínající přirovnání od 1 st.
Sexta	a h c d e f g	cd j. velká sekunda.
Kvinta	g a h c d e f	ce j. „ terce.
Kvarta	f g a h c d e	cf malá kvarta atd.
Terce	e f g a h c d	nebo od 2. stupně.
Sekunda	d e f g a h c	de jest sek. velká.
Škála	C D E F G A H	df jest terce malá. dg kvarta malá atd.

Na to napíše si řadu sedmi stopmo po sobě jdoucích tónů buďto od druhého stupně nebo třetího, nebo šestého atd. a srovnává jeden každý tón s prvním tónem a udá jmeno i velikost intervallů na př. v C-tónině od druhého stupně d e f g a h c, t. j. de jest velká sekunda, df malá terce atd.

Doškálné (leitereigene) a nedoškálné (leiterfremde) intervally.

Intervally, jež rozmanitým spojováním sedmi tónů jisté škály (tóniny) se tvoří, jak předešle ukázáno bylo

Velká terce ce obsahuje 2 celé tóny, malá ces má o půl tónu méně tedy $1\frac{1}{2}$ tónu, zmenšená cis es jest o 1 celý tón menší a zvětšená ceis má o půl tónu více jak velká terce.

Malá neb čistá kvarta cf zahrnuje $2\frac{1}{2}$ tónu, velká cfis o $\frac{1}{2}$ tónu, více, tedy 3 celé tóny a tudy její jmeno triton a zmenšená cisf má o $\frac{1}{2}$ tónu méně jak malá kvarta tedy 2 celé tóny.

Velká neb čistá kvinta cg zaujímá $3\frac{1}{2}$ tónu malá cges 3 celé a zvětšená cgis 4 celé tóny.

Velká sexta ca uzavírá v sobě $4\frac{1}{2}$ tónu, malá cas 4 celé tóny, zvětšená cais 5 celých tónů zmenšená cisas $3\frac{1}{2}$ tónů zmenšená cisas $3\frac{1}{2}$ t.

Velká septima ch pozůstává z $5\frac{1}{2}$ tónu, malá ches z 5 celých tónů, zmenšená cis hes z $4\frac{1}{2}$ tónu.

v C-škálo slovou doškálnými intervally, tedy c d, f d, a e, g h atd. jsou vzhledem na C-tóninu doškálné, nebo d fis, fis cis, g cis atd. považovati se mohou v tónině D-dur též co doškálné intervally.

Ne zřídka se ale vyskytují v tónině takové intervally, které se u porovnání s jejími sedmi tóny neshodují, an se při nich buďto jeden nebo dva cizoskálné tóny nacházejí a tóninu jaksi zdánlivě na okamžik v pochybnost uvádějí, na př. dis as (zmenšená kvinta), as dis (zvětšená kvarta), fis as (zmenšená terce), as fis (zvětšená sexta) nebo g dis (zvětšená kvinta atd.) Užívající těchto uvedených a jim podobných intervallů v C-dur považujeme je za nedoškálné intervally. Tak též jsou hes d, d hes, dis f atd., s ohledem na a-mol tóninu nedoškálnými intervally.

Možnost takovýchto nedoškálných intervallů se zakládá v tom, že se dají některé stupně škály bez porušení tóniny chromaticky změnit t. j. snížit neb zvýšit. Takovéto změně začasť podléhají druhý, čtvrtý a šestý stupeň škály. V C-dur na př. bere se místo d dis neb des, místo f fis nebo místo a as. V a-moll se často potkáme s proměnou h v hes, d v dis, f v fis i také gis v g.

Při těchto nedoškálných intervallech sluší pamatovat, že každý snížený tón se chýlí na nejbližší tón dolů a naopak každý zvýšený tón nás pudí jako citlivý ton postupovat o půl tónu nahoru. Následovně nacházeli-li bychom se v C-dur musí fis kráčet půltónu nahoru na g, as dolů též na g, nebo jiný příklad při intervallu dis as postoupne dis na horu na e, as však sestoupne dolů na g.

Nesmíme opominout poznamenat, že někteří skladatelové proti hudebnímu pravopisu chybují, kladouce v akkordech místo zvýšeného druhého stupně třetí snížený stupeň na př. v tónině C-dur místo fis a c dis píší jako kdyby byli v c-moll fis a ces, s tímto es kráčeji přímo jako s povýšeným tónem o půltónu výše na e, nebo místo as c dis fis když píší as c es fis atd., kdežto předce z vystupující a sestupující chromatické škály patrně vysvitá, že zvýšené tóny vystupují a snížené sestupují.

Tam kde doškálné tóny a intervally k zvláštním výrazům, pikantním a důtklivým účinkům nedostačují, užívá se nedoškálných intervallů. Upotřebením takovýchto intervallů dodá se harmonii většího popudu a živosti, nicméně užívá jich moudrý skladatel s velkou mírou opatrnosti jsa toho vědomí a přesvědčení, že síla a jádro harmonie předce jen v doškálných intervallech spočívá.

Původní a odvozené intervally.

Má se za to, když se vezme na čistě laděném pianě některý tón, zvláště ve velké oktávě, že se kromě

tohoto jediného tónu ještě více jiných tónů současně vyvinuje, z nichž ale zvláště vyniká kromě základního čili spodního tónu čistá oktáva, velká neb čistá kvinta, velká terce i malá septima. Dejme tomu, žeby byl základní tón na př. g, povstane následující souzvuk: g, d, h, f. *)

Tyto domnělé intervally, které nám příroda sama podává, které v našem sluchu tak mimovolného přístupu mají a jaksi zdomácnělé se nacházejí, pokládáme za původní neb základní a ty ostatní, jenž se mezi nimi neobjevují, jako sekunda, kvarta, sexta, považujeme za odvozené intervally. Odvozené tyto intervally povstávají z převratu nahoře dotčených základních intervallů.

(Pokračování.)

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

Což zbývalo nebohému Zachovi, — neboť on byl učitelem krásné Angelinky — než činiti svou povinnost a vyučovati tak pilně a bedlivě jakoby nic jiného na mysli mu netanulo nežli noty před očima ležící? — Avšak právě ty ho nejméně zajímaly v těchto chvílích v duši jeho bojovaly z cela jiné živly a jiné předměty na mysli mu tanuly. Srdce jeho bylo rozbouřené, hlava mu vřela, krev jej probíhala hbitostí zimničního rozčilení, neboť byl zahořel nepatrný umělec nešťastnou láskou k sličné hraběnce k první krasavici v Mohuči!

To bylo ovšem veliké neštěstí pro hudebníka za časů, jenž v takových ohledech choulostivěji se jevily než v době nynější. Záhy uznav Zach pošetilost přechovávání citů takových v srdci svém, snažil se všemožně zbaviti se jich, přemoci se a v sobě je udusiti. Avšak vůle v takových pádech mocnější bývá nežli síla, a čím více se překonávati snažil, tím mocněji se v něm plamen rozněcoval a bytnost jeho podžíral.

Brzoť se přesvědčoval, že snaha jeho jest marná a bylo mu hrozno pomýšletí, jaký konec to s ním vezme! Angelina buď že nezpozorovala, co v něm zažirá, a jaké boje nebohý muž v sobě podstupuje, buď že pozorovati nechtěla, zůstala si vždy stejná, vlídná, přívětivá, ale vždy chladnější, čím vřeleji on se k ní blížil.

Po dlouhém a co možná rozumném rozvážení si předebral Zach, že se vyučování odřekne a hraběnce vypoví. Avšak k vyvedení předsevzetí toho nedocházelo. Vždy něco mu v cestu přišlo a překáželo. Odkládal výpověď ode dne ke dnu — a zůstal.

Tím však jen ještě hloub klesal v útoň skryté své náruživosti, kteráž čím mocněji v sobě jí ukrýval tím

nebezpečněji podrývala veškerou jeho bytost. Hraběnka toho dne byla v zvláštním neobečejném rozpoložení, brzo jasná, brzo zasmutnilá se jevíc vyzrazovala jakýs nepokoj vnitřní který učiteli jejímu neušel, konečně zvolala:

„Aj pane, lze mi vám dokázati, že jsem se i něčemu více naučila než pouhé hbitosti rukou na pianě. Okusila jsem se o složení písně. Dříve mi napadla slova a nápěv se mi maní a sám sebou podal aniž jsem o něm přemýšlela. Znamenitého v tom nic nehledejte, ale pravdivé jest to.“

„Pravdivost jest vrchol umění,“ vece Zach; „jsem dychtiv.“

A hraběnka počala krátkou předehru, jakoby poznenáhla uváděti chtěla posluchače v obor svých myšlenek a pocitů načež zapěla:

Viz kolem hory v záplavy ztopeny,

Zelené nivy rosami skropeny!

Ve vodách ranní se ohlíží květ —

V moři rubínovém plyne svět!

Po lukách slily se v sluneční blesky,

Všech diamantů barvy a lesky,

A každým jitem půvaby nové

A vše jen k lásce, k lásce zove!

—————

Zářící po horách slunce viz plameny,

S blankytné oblohy sypou se plameny

V objetí mámicím země vře

Jak dechem vášní síla mře!

Rozčilen cedr v zážehu zmdlívá,

Roztoužen jilm kol kmenu se schvívá —

A každým polednem půvaby nové

I vše jen k lásce, k lásce zove!

—————

Povzdálným soumrakem vznáší se zpěvanky,

Nad dolem stišeným vzlétají červánky

Obzor na různých ulpývá rtech! —

Zápachu květin, balšamů dech,

Obětní páry na stinném háji

Hravý větřík do dálky svlájí —

A každým večerem půvaby nové

A vše jen k lásce, k lásce zove!

—————

Vichřice vzdychá v haluzí temnotách

Po nivách chvějí se violky v drímotách,

Růži se o zpěvu slavičím zdá,

Sníc vodní lilije s vlnkami hrá;

Zbuzené harfy dotknutím lyry

K žalostným tónům se rozzvučí struny —

A každou nocí půvaby nové,

A vše jen k lásce, k lásce zove!

(Pokračování.)

Housle Paganini-ho.

Z polského přel. Fr. Schwarz.

(Pokračování.)

Jednoho dne vešel do dvora za almužnou jakýsi napolou utrápený muzikant, zahrál a prosil — i slitovali se nad ním kusem chleba a několika groši. — Kdosi tam byl ale zvláště milosrdným, neboť k tomu všemu daroval mu ještě ony dětmi roztráskané housle, staré a nepotřebné to rachotiny v hraběcím domě.

V blízkém městečku uprosil chudý hudec truhláře, aby mu z kusů, které byl v mošně sebou přinesl, housle jak náleží sklížil; i učinil mu truhlář po vůli, co mzdu za namáhavou práci dal mu chudás muzikant starší housle svoje.

Od této doby se našemu jednookému minstretu mnohem větší almužny dostávalo než dříve, neboť nové jeho housle měly velmi příjemný a krásný tón, a při tom tak zvučný, plný hlas, že možno bylo v krčmě i bez bassetlu při nich tancovat. Nebyl by je dal za nic ve světě, ale člověk míní, pán Bůh mění, tak ho také osud zavedl do Rakouska, kdež se jednoho večera v krčmě na 40 krejcarů zadlužil, — a zadržené jsou ubohému housle. — Kam stařec se poděl, neví se, housle ale dostaly se cestujícímu tovaryšovi hudebních nástrojů, který je, vrátiv se do Vídně, továrníku hudebních nástrojů p. St. toliko za 5 franků odstoupil; zajisté jen proto, aby sobě přízně u proslulého továrníka hudebních nástrojů dobyl, a do práce se dostal.

Pan St. znal krásné vlastnosti dřeva, vyrostlého pod temnomodrým blankytem krásné Italie, neboť býval v Medioláně i Kremoně; viděl co z takového dřeva Amati, Straduaní a Gaarneni vyrobili dovedli, a pravil, že housle vyzlacení by hodny byly, kdyby zlato mimo jiné své vděky také dobrému dřevu vlašskému ještě více zvuku dodávalo. — V potu tváři napracoval se p. St. na těchto houslích, a všemožně se vynasnažil, aby dílo své mistrně vykonal, a podařilo se mu to, neboť na místě oněch 5 franků, jež byl za housle dal, zaplatil mu hrabě K . . . nski asi 250 dukátův.

Pan hrabě K . . . nski dostal se za rakouského vyslance do Madridu — a s ním také i housle, kteréž byl jen proto tolika penězi zaplatil, poněvadž k náruživým zbožňovatelům vznešené hudběny náležel.

Byl také milovníkem zpěvu a pěkné Vlašky z milánského La scala, která v opeře madridské vystoupila a velmi krásně zpívala.

Hrabě provázel ji velmi často doma na houslích, rozplývá se v melodii a harmonii obou těchto svých miláček. Zpěvačka si za krátký čas housle velmi oblíbila, a mučila hraběte tím, aby jí je daroval, ne sice

ku hraní, což neuměla, ale na věčnou památku mile odbytých duettův.

Hrabě dával jí na místě houslí smaragdy a brilanty, ale zpěvačka po ničem jiném nebažila, než jediňe po houlich. — Jednoho dne poslal je hrabě do bytu své duettantky, neboť u večer po dramatickém představení, v kterémžto zbožňovaná zpěvačka mezi prvním a druhým jednáním s ariemi jakés opery velké bravury učinila, měl se v bytě jejím v tiché a pokojné chvíli nový duett na zpěv a housle provozovat. Ale jakéž bylo jeho podivení, když ani housle ani zpěvačku nezastal.

Nežli hrabě z divadla byl vyšel, upláchla mu zpěvačka s Donettim, hudebním to ředitelem z Neapole, který jí manželství s tou podmínkou byl sliboval, jestli mu ony housle zaopatrí. —

Takž se také stalo, a hraběti nezbylo nic jiného, než sladká upomínka na blaze strávené chvíle. —

V krátkém čase na to stal se Donetti ředitelem vojenské hudby u gardy neapolitánské de Nobile, a jako takový musel v roku 1812 z Neapole s gardou do Ruska se odebrati.

Stopa Donettiho se ztratila, a housle v pouzderku, a pouzdro ve skříni, skříň pak na voze, jež ku gardě náležel, a vůz bez koní v zmrlé kaluži; — kozák se nad tím slitoval. Při dělení kořisti přešly housle v majitek jakéhosi bradatého Apollina, s kterýmžto až ve Moskvě se octly, tomuto však nezdály se býti tak pěkné jako jiné, jež denně vidíval, kázal tedy hned vlastnictví své hrubě červenou barvou natřít. Poněvadž ale truhláři za barvu a práci nezaplatil, nechal si tento housle a chvalným i čestným způsobem doplatil ještě do toho co mu za barvu k práci náleželo, jeden stříbrný rubl.

Truhlář ten byl rodem z Vratislavi.

V krátce na to vrátil se do rodinného města, kamžto s ním i naše housle se dostaly, ve Vratislavi je ale z nedostatku peněz instrumentáři prodal, kterému jich forma velmi neobyčejná se zdála. — Kdož ale popíše jeho radost, když rozebrav housle, uvnitř starý lístek našel, ve kterémžto Amati, co stvořitel nástroje toho, o pět otčenášků za svoji duši prosí, na levém pak boku bylo jméno Vídeňského mistra, u kterého ve Vídni pracoval, i rok, v kterémžto housle tyto jemu byl přenechal. —

Podal tedy panu St. hned zprávu o šťastném nálezu těch houslí, který, poslav mu z Vídně 200 tolarů řečené Amálky také obdržel.

Po delším pátrání dozvěděl se pan St., že hrabě K . . . ski v Londýně se nachází.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Opera. Verdiho zpěvohra, Troubadour, poskytla dne 3. května sl. E. Prause-ové, kteráž pohostinsku již v Martě a v Nevěstě z Lammermooru vystoupila, příležitosti, že intonací ohebnost organu, dosti vytríbenou kolo-raturu a promyšlený přednes osvědčiti mohla. Dne 5. května vystoupil ponejprv p. L. Fischer ze Štyrského Hradce v Lucretia Borgia co Gennaro s malým prospěchem. Hlas jeho je jemný a nemá do sebe velké síly škola jeho je dobrá, však hra jeho je nepřiměřena podobajíc se více hře nějakého choristy než samostatného zpěváka, organ nezdá se býti výdatný. — Dne 7. t. m. dávala se ponejprv parodie na operu „Tannhäuser“ hudba od kapelníka Bindera. Je to bezcenná avšak dosti zajímavá a z části velmi trefná parodie, která velmi četnému obecnstvu na půl druhé hodiny dobré zábavy poskytla. Nejvíce vyniká ouvertura, v nížto figurace Wagnerovy podrženy, hlavní themata však z německých písní vzaty a podloženy jsou. Velmi drasticky vyjímal se Tannhäuser (p. Markvart), Landgraf (p. Hassel) a Eližběta (sl. Müllerova), kteří výtečnou hrou účinek této parodie zvýšili. V neděli dne 8. t. m. provozovala se v českém jazyku historická činohra „Břetislav a Jitka“ od K. E. Eberta, překlad od V. L. Svobody, v nížto slečna Libická podruhé debutovala. Sl. Libická má pěkný zvučný a jemný organ jež dosáhnuv nuancí a vytríbenosti v naivních úlohách skvělých docílí výsledků. Hra sl. Libické je na druhé vystoupení skutečně překvapující a nepochybujeme, že při delší rutině slečna obratnou se stane herečkou. Provedení činohry bylo nedostatečné, neboť zbudily některé výjevy nemotorným se chováním hlasatele (p. Ceyp) a množstvím nedostatku dobrého memorování opácného účinku. Konečně bylo směšné, že i jeptišky za času vévody Břetislava v krinolinách chodily, a bylo by slušné, aby pan regisseur po druhé při kusech historických toto nemotorné a času nepřiměřené strojení zakázal.

Repertoire. Ve středu dne 11. opera „Lohengrin,“ v sobotu dne 14. „Nordstern,“ v neděli dne 15. parodie na „Tannhäusera,“ v českém „Loupežníci.“

— V sobotu dne 7. odbýval se koncert ku prospěchu jednoty proti týráni zvířat, dne 8. t. m. uspořádán je koncert ku prospěchu jednoty katolických tovarů, jež následující skladby obsahoval. 1. Veliká ouvertura „des Francs Juges“ od Hekt. Berlioze. 2. „Aria di chiesa“ (Pietà, Signore), od Alexandra Stradelly, přednášena od slečny Panatovičové. 3. „Adagio a Rondo“ pro violinu z prvního koncertu Alardova, přednášeno od p. Ant. Benevic-e. 4. „Zastaveníčko“ z opery „Columbus“ od Frant. Škroupa, přednášeno od pana Bachmanna. 5. „Slavnostný pochod“ od Frant. Škroupa. Z programu vysvítá, že se německy a italsky zpívalo, bez pochyby proto, že pan uspořadatel koncertu vidí zde více Italianů než Čechů. Risum teneatis!

— V pátek dne 13. bude dávat Žofínská akademie koncert, v němž následující skladby provedeny budou. Haendlův žalm „Wüdig ist das Lamm,“ Mendelssohnův žalm „Wie der Hirsch schreit,“ 2 piecy z vánoční kantaty od Ed. Tauwitze, vokální kvintett „der Morgen“ od

Rob. Führera, arie z „Don Juana“ od W. A. Mozarta, zpívá sl. Jelínková a pieca pro piano, přednese slečna Čechová.

— Jak doslycháme, uspořádá zdejší mužský zpěvácký spolek s orchestrem stavovského divadla koncert ku prospěchu vojinů v bitvě poraněných.

— Pan A. Pozděna, kterýž nedávno z Haliče sem přibyl, pracuje nyní na velké mši C-moll, kteráž bezpochyby brzy v Praze provedena bude. Pan Pozděna je mladý a nadaný skladatel a chová v rukopisu mnoho skladeb pro piano, sbory, ouverturu na českou píseň „Těšme se blahou nadějí“ a mši do D, která se r. 1856 v Náchodě dávala. A. Pozděna narodil se dne 9. prosince 1836 v Náchodě, učil se hudbě u Nožičky, Kejklička a Lopataře. Vyššího vzdělání na piano a v theorii dosáhl u Jos. Proksche v Praze. Byl pak učitelem hudby u hraběte Spiegla a koncertoval na piano v Znojmě s chvalným prospěchem. Na to odebral se do Haliče a zanášel se studováním polské národní hudby.

— Chvalně známý ústav paná Petra Maydla (povol. 19. Srpna 1853) uspořádal šest večerních zabav, v nichžto chovanci pospolné a koncertní skladby s uhlazeností, precísi a čistotou přednášeli. Programy vynikaly hojností moderních a klassických piec. Mimo ouvertury od B. Kittla (Waldblume), Webra, Beethovena, Mozarta, Cherubiniho, E. Tittla (na národní písně) G. Spontiniho, Mendelssohna a symfonii do C od K. M. Webra přednášeli chovanci salonní kusy českých a polských komponistův: idyllu od W. H. Veita, koncertní polku od Vil. Kuhe, rondo militaire od A. Dreyschoka, le Trille a Mazurky od J. Schulhofa, oktávní tremolo od M. Strakoše, pohřební pochod a nocturnu, impromptu a valse od Chopina (Šopén) jakož i jiných skladatelův. Avšak nejen salonní alebrž i komorní hudba byla v zábavách těchto zastoupena a sice triem pro piano, klarinet a cello od L. Beethovna, jež panové Rihl, prof. Pisařovic a Schrott přednášeli pak zajímavým triem pro piano, klarinet a cello od Vil. A. Ambrose, v němž panové E. Napravník, Pisařovic a Schrott vynikli. Nejzajímavější zábava byla však bez vší pochyby šestá, v nížto se adagio a rondo od K. M. Webra a Glöckchen-Rondo od J. P. Pixise s průvodem orchestru provozovali. Pan ředitel Maydl nešetřivýloh poskytuje svým chovancům také příležitosti, by skladby pro piano s orchestrem přednášeti se učili a zaslужuje všeobecného uznání a hojného účastenství. Z chovanců, kteří své úlohy neúhonně přednesli, slušno jmenovati slečny: A. Slavíkovu, M. Hamburskou, G. Hofrichterovu, M. Mašovu, A. Manningrovu, M. Tápalovu, pak p. K. Mašu, B. Goschlera, J. Riehla a mnoho jiných. Všichni žáci a žákyně osvědčili, že jsou účastni důkladné na paedagogických základech zbudované metody p. Maydla, jež o zvelebení svého ústavu všemožně se snaží. Že tomu tak, dokazuje i okolnost ta, že p. ředitel ve svém ústavu také zpěv zavedl a na slovo vzatého profesora zpěvu p. Fr. Vogla pro tento předmět získal. Slyšel jsem z oboru tohoto české národní písně, ježto sl. Hofrichterová a sl. K. Finettiová pěkně zpívaly, dále přednášela slečna Hofr. „Meine Mutter,“ od Fr. Vogla druhá „Volkslied“ od Mendelssohna. Zajímavé bylo také duetto „Sonntagsmor-

gen“ od Mendelssohna, jež od sl. Fanny Schmidtové a K. Finettiovy přednášeno bylo. I bylo viděti, jak dobře prospívá výtečná škola páně Voglova; slečny intonovaly čistě, zpívaly s přiměřeným citem a výrazem. Výsledek všech zábav byl velmi šťastný. Po boku p. ředitele Maydla stojí jeho důkladní učitelové: pan Miko, E. Nápravník, J. Bayer, kteří za své snahy chvalné zmluky zasluhují. — Neméně zajímavé byly tři večerní zábavy dne 3., 10. a 16. dubna v ústavu pana Bed. Šimáka (povol. 30. července 1854). Pan Bedř. Šimák je nejen co důkladný učitel piana, alebrž i co virtuos a skladatel salonních kusů chvalně znám. Řídě se dle Prokschova návodu vyučuje s velkým úspěchem a dosahuje u žáků velkých pokroků zvláště tím, že jsa virtuos koncertní kusy žákům předebráti a jim přednes ukázati může. Mimo pospolné kusy (ouvertury k Tannhäusru, k „Něm z Portici“ atd.) slyšeli jsme skladby vlasteneckých skladatelův: duo od L. D u s k a, romanci od W. H. V e i t a, Chant de combat od A. D r e y s c h o k a, Le Zefir od B. K i t t l a, nocturnu od Ch. W e h l a, grand caprice D-moll od V. T o m á š k a, pak skladby páně Š i m á k o v y i velmi oblíbenou etudu Märchen am Spinnrad (op. 12), melancholii (op. 13) a idyllu (op. 14), kterážto poslední co nevidět u Schotta v Mohuči vyjde. Chovanci rozluštili vesměs výtečně své úlohy, dádouce důkaz, že důkladnou methodou v krátkém čase velkých pokroků se docílí. Ze žáků dosáhly velké pochvaly A. Brixiova, M. Demartinova, M. Riechtera, A. Odkolkova, J. Quastova, pak p. Nejedlý, A. Riedl, H. Kleps, A. Šimák, A. Hlaváč atd. V zábavě té účinkoval též pan Fr. Š m i d t, absolvovaný žák konservatoria, jenž elegii od E r n s t a, touhu od M. M i l d n e r a, fantasii od B e r i o t a a sonatu (F-dur) pro housle a piano od L. B e e t h o v e n a čistě, výrazně a cituplně přednesl. Výsledek všech zábav byl skvělý. Pan Š i m á k má také čacké učební síly, z nichžto pana Brušu, Koláře a Šourka uvéstí dlužno.

— Strojník pan Ad. B o ž e k obdržel za své J. Ex. hraběnce Clam-Gallasové věnované valčíky skvostnou tabatěrku s podobiznou J. M. císaře Františka Josefa. Valčíky tyto vyšly nákladem Rob. V e i t a, a vynikají pěknými melodiemi a pikantním rytmem.

— N a u č n é h o s l o v n í k a od Dr. L. Riegera nákladem činného Kobera a Markgrafa vyšel v Praze sešit první, sahající od A—Aggregat. Jak důležitý slovník tento i pro hudebníky jest, vysvítá z toho že v něm nalezne životopisy všech znamenitých hudebních umělců, jakož i články theoretické. V sešitu tom nacházejí se životopisy A a r o n a, A b e l a K., A b e r t a, A d a m a A. J. a A l f r a n i a. Z theoretických článků hudby stůj zde na ukázkou tento: A, v hudbě jest jedna ze sedmi not abecedy hudební, Francouzi a Vlachové nazývají je La. V hudbě rozeznává se A-moll (měkké A) od A-dur (tvrdé A). A-moll jest podle povahy své mezi všemi měkkými akordy nejbližší k ladu C-dur: jedno ani druhé nemá napřed u klíče žádného znamení, a protož přechod z A-moll v C-dur a naopak, jest v hudbě velmi obyčejný, a zvláště v národních písních slovanských velmi oblíbený. A-moll v pořádku sestupujícím skládá se zúplna z týchž not, jako škála C-dur, ale v pořádku vzhůru vstoupajícím mění se sexta i septima v poloton (v. Akkord, trojzvučí měkké). A-dur znamená se napřed třemi křížky, fis, cis a jis. Tonem a nástrojuje čili nalazuje

se druhá struna houslí, první struna alto-violy a violončella, a třetí struna kontra-basu. Z obecného užívání ladu tohoto při všech nástrojích strunných vznikl obyčej, že se ton a bére jako za základní při ladění neb strojení všech ostatních nástrojův hudebních v orchestru, na tomto základě musí se hlasové všech nástrojův vespolek sestrojiti v rovnost. Obyčejně bére napřed hoboj pronikavým zvukem svým protáhle notu a, podle čehož se pak všickni nástrojové v orchestru sestrojí a srovnají. V tom také zakládá se obyčej, že skladby domácí, tak řečené, něm. Kammertony, skládají se větším dílem v A.“ Každý sešit čtyrarchový na silném poklizeném papíře stojí toliko 36 nov. kr., kdo se n e j m é n ě na 12 sešitů předplatí ve frankované zásylce, bude mu jednotlivý sešit hned po vyjití franco zaslán. Přejme tomuto veledůležitému podniknutí hojného účastenství, jehož se mu také zajisté dostane; neboť je to dílo pro každého potřebné a důležité.

(Z Hlinska.) Dne 10. dubna měli jsme příležitost, slyšeti p. G. Moravce, zdejšího rodáka na housle hráti. Spoluúčinkoval v čtverzpěvní zábavě, již o hudbu zasloužilý p. notář uspořádal. Přednesl, doprovázen pp. učiteli, více znamenitých skladeb, jako: koncert pro housle od Rodea; koncert od Růžičky; ouverturu k Něm z Portici; ouverturu ku „kouzelné flétně;“ Berliozův „Pád Pompeji“ a m. j. skladby. Osvědčil velkou techniku, a výtečný cituplný přednes. Číslo čtverozpěvů dne 10. a 17. dubna uspořádaného byla pestrá; hlavně vynikly čtverozpěvy nesmrtného Jelena a Zvonaře a „S m ě s z národních písní.“ Velice by bylo žádoucí, kdyby Jelenovy čtverozpěvy a sbory tiskem vyšly, aby pak velebným vzletem po vlasti povzbouzely lásku k hudbě domácí. Snahy velectěného p. notáře o zvelebení hudby u nás zasluhují úplného uznání. V postě slyšeli jsme střídané dvě mše od Hejtmánka. Mše tyto se vyznamenávají smutnovelebnými motivy a velmi dobře se hodí pro venkov ku provozování v čase postním. O Božím hodě velikonočním byla provozována velká mše Führerova do C-dur. Za Graduale byl mužský čtverozpěv do F od dovedného H o r á k a: „Deus tu es;“ za Offertorium pak dvojzpěv R y b ů v do Es. V pondělí velikonoční byla provozována R y b o v a mše do C a při Evangelium zpíván mužský čtverozpěv: „Mocný pane“ do F. Při obětování jsme slyšeli znamenitého Mozarta pěkný dvojzpěv. Provedení skladeb těchto bylo chvalné. Syn p. ředitele kůru osvědčil se co schopný varhaník a jest i jinak co dovedný pianista znám.

(—?) Z N á c h o d a. Nebude snad od místa, promluvíme-li zde také něco o naší hudbě kostelní. Mimo sedm slov od Haydna, které se po 40 let v zdejších městě provozuje, dává se někdy také „Stabat mater“ od téhož skladatele. Že ale latinskému textu čteně shromážděný lid ano i zpěváci nerozuměli, býval účinek skladby této jen slabý. Tomu ale náš ředitel kůru pan Karel Kejkliček odpomohl. Rozsádiv totiž celé „Stabat mater“ do partitury, podložil mu český text a přidal k se silnění ještě několik nástrojů. Letos provozovalo se již od r. 1848 po páté a došlo veliké pochvaly. Velkých zásluh o provedení získali si ovšem zdejší páni hudební dilettanti, kterýchžto více než č t y r y c e t zde počítáme.

Větší část dilettantů má p. K. Kejklíčkoví za své hudební vzdělání co děkovati, pročť dá se snadno vysvětlit ochotné účinkování jejich na kůru. P. Kejklíček se velmi horlivě snaží, by zdejší hudbu kostelní zvelebil, a to se mu také skutečně daří. Vyučujet již 39 let hudbě a zpěvu a vzdělává si tak sil hudebních, které mu se zase vděčností odměňují. Že zde i před lety naši páni dilettanti tak účinní byli, jako podnes dosvědčuje ta okolnost, že r. 1839 v jednom téměř týdnu pět nejslavnějších Hajdnových mší se provozovalo. První na sv. Anděla strážce (4. září), druhou na slavný den korunovací J. M. císaře Ferdinanda za krále českého (7. září), třetí na den nar. blah. Panny Marie (8. září), čtvrtou na den Jména Panny Marie (11. září) a pátou na slavný den korunování J. M. císařovny Anny, nejjasnější choti Ferdinanda Dobrotivého (12. září). Před tím se i po 4 leta dávaly veřejně a k dobročinným účelům opery: Kouzelná flétna, Don Juan, Bílá paní, Titus, Vodař atd. Větší díl zpěvaček a zpěváků byli vyučenci našeho zasloužilého ředitele kůru. V Náchodě tedy, doufám, dělalo se pro hudbu dosti, ale vlast' o tom nezvěděla. Avšak naše velebné duchovenstvo, představenstvo a hudby milovné měšťanstvo uznalo zásluhy pana Kejklíčka o zvelebení kostelní hudby, a to je mu dosti velkou odměnou.

(I. P.) (Z P o l n y.) O letošních velkonočních svátcích slyšeli jsme v zdejší děkanském chrámu slavnou Mši od Krejčího, kterou zdejší hudebníci zdařile provedli. Zpěváků a houslistů bylo mnoho, a každý svůj úkol náležitě rozluštil, ano i foukací nástroje svěřil ředitel pevným hudebníkům; za kterouž příčinou nám možná bylo, tu krásnou práci — kterou ovšem posuzovati se neosměluji — náležitě poznati. Nesmím však také zamlčeti, že i zdejší c. k. notář p. R. Promberger spolu oučinkoval, a i zvláště na to hleděl, aby se zkoušky tak dlouho dělaly, až by mše ta jak náleží dobře šla. Kde pouze dilettanti, a to ještě chudí lidé jako zde při hudbě oučinkují, a málo přátel a podporovatelů se nalézají, nedají se i při nejlepší vůli ředitele zkoušky často dělati, ačkoli by to žádoucí bylo. Také se zmíniti musím, že jsem ve sv. týdnu v zdejší chrámu, a to po tři dni slyšel odpoledne při hodínkách mimo pěkná Responsoría v quartettu s průvodem varhan i Jeremiašův pláč, který zdejší učitel, výborný to bassista též s doprovázením varhan pěkně přednášel. Jest to velmi potěšitelné, když se učitelové na venkově i při svých obtížných pracích o provedení nějakého hudebního kusu zvláště v kostele snaží.

Berlin. Dne 25. února vystoupil zde slavný tenorista Ander, Čech, co Raul a dobyt skvělého výsledku. Druhá partie, jižto zpíval, byl Lohengrin. Dne 24. otevřel p. Wallner své letní divadlo, dávala se mezi jiným také operetka Offenbachova „Milionář a příštipkář.“

Z Drážďan. Dne 5. t. m. dával se tuku prospěchu Webrova pomníku koncert, v němž také pan A. Dreysechock spoluúčinkoval přednášeje koncertní kus od K. M. Webra, pak svou l'inquietude a ještě jednu piecu s

nesmírnou pochvalou. Dne 9. t. m. uspořádá slavný týž virtuos ještě jeden koncert.

Z Karlsruhe. Co nevidět bude zde dávana opera „Des Adlers Horst“ od Gläsera, bývalého žáka Pražského konservatoria.

London. Tyto dni přibyli sem slečna Mösnerova, virtuoska na harfu, paní C. Schumannová, pianistka, sl. M. Wieckova, pianistka, pan Joachim virtuos na housle a baritonista J. Stockhausen.

Paříž. Michael Lévy vydá co nevidět „Poslední pomněnky hudebníka“ od Adama. Dílo to zaujímat bude následující kapitoly: Haydnovo mládí, Rameau, Gluck, Monsigni, Gosser, Berton, Cherubini, Rossini, Boieldieu, Donizetti atd.

Vídeň. Velké oblíbenosti dochází zde nová operetka „Kouzelné housle“ od J. Offenbacha, v nížto toliko tři osoby hrají. — Tyto dni přibyl sem z Petrohradu p. A. Rubinstein, kterýž na cestě své ve Varšavě u kněžny Kallergisové na piano několik piec s ohromnou pochvalou přednášel. Pan Rubinstein uspořádal v místnostech p. ředitele Hellmesbergera hudební matinée, v němž se nejnovější kvintetto (2 housle, 2 violy a 1 cello) od Rubinsteina přednášelo, a v němž také pan Dobihal spoluúčinkoval. Ku konci přednášel týž slavný ruský skladatel s panem Dachsem několik rozkošných charakteristických kusů pro piano. Všechny skladby Rubinsteinovy zbudily velké sensací.

Nové hudebniny. J. J. Abert vydal u Hofmeistera v Lipsku dvě skladby pro piana „Ein Abend auf der Bergruine“ (op. 23) a „Ein Märchen“ (op. 24).

Dur a moll.

(Žerty Rossiniho.) Rossini složil velmi zajímavý kus, jež „Prélude de l'avenir“ nazval a podal jim parodii na hudbu budoucnosti. Jiný žert učinil si Rossini, když se (nedávno v Passy) základní kámen k jeho domu kladl. Při této příležitosti položil tam slavný skladatel mimo medailii, která mu ke cti ražena byla, také Římskou minci z časů císaře Caraccally, aby po mnoha stoletích si nad tím archaeologové a dějepisci hlavy lámali, jak oba tyto mužové na stejném místě se sešli, aneb aby tvrdili, že skladatel „Tella“ nějaký římský císař býti musel.

Listárna. Panu J. J. Ab. v Stuttgartu. Prof. p. H. Vám stran ouvertury, která se tu velice libila, odpoví. — P. L. Páně Malochova brožurka proti Büdingrově historii Rakouská vyšla u Ant. Rennu v Praze a stojí 10 nov. kr. — P. L. M. v T. Druhý běh Dalibora (1859) možná úplně dostati.